

Psykopati – fra tidlig barndom

I den siste tiden har A-Magasinet's Jeg-spalte omtalt det H.J.S. kaller «psykopatproblemet». At dette problemet tas opp er bra, men altfor mange rare idéer og teorier har svirret i luften når den psykopatiske personlighet har vært diskutert. Jeg vil derfor forsøke å gi en oppklaring når det gjelder hvem psykopaten er, og hvorfor han er slik.

Som oftest forbindes ordet «psykopat» med mennesker som stjeler, lyver, voldtar og dreper uten noen form for skyldfølelse eller medfølelse for andre mennesker. Dette er psykopaten i sin ytterste konsekvens. Det er ikke riktig å karakterisere psykopaten som udyr. I likhet med andre personlighetstyper som den shizoide, den orale, den masochistiske og rigide har også denne personlighetstype sine klare positive sider. Psykoanalytikerens Dick Olney kaller for eksempel psykopaten for den «utfordrende og beskyttende», og ikke uten grunn.

Den psykopatiske personlighet kan bli dannet hvis barnet får en utviklingsforstyrrelse når det er mellom 0,8 og 2,5 år. I denne utviklingsfasen er det stor aktivitet hos barna, de skifter aktivitet hele tiden, raser omkring. Aktivitet gir dem følelser, og det er akkurat det å føle som er så fantastisk for dem i denne perioden. Et eksempel kan være når barnet kommer til mor eller far med egne tegninger eller en gjenstand de har funnet. Tegningen eller gjenstanden speiler egentlig barnets følelser. Da er det viktig at foreldrene viser barna oppmerksomhet.

Ikke si at tegningen er fin, for det har barna ikke begrep om på dette tidspunkt. Foreldrene bør heller være hos barnet og si for eksempel «tusen takk», slik at barnet får følelsen av å bli møtt på sine følelser. Barn som kommer noenlunde helskinnet igjennom denne periode, vil i sitt voksne liv være følelsesfull. Det vil si at man er tilstede i følelser som sorg, aggresjon og glede i mel-

lommenneskelige forhold. Psykopaten er det motsatte av følelsesfull. Når denne personlighet er konfrontert med følelser, reagerer han eller hun med angst og en følelse av å bli slukt. Angsten er frustrasjonen fra den gang barnet ikke fikk oppleve hva følelser egentlig innebar — fordi foreldrene ikke var oppmerksomme på dem.

I sitt voksne liv har denne personlighetstypen ofte et høyt aktivitetsnivå, alt etter graden de tør å kjenne på følelsene sine. Jo høyere aktivitetsnivå, desto mer angst for å kjenne etter følelsene. De har mange jobber og tillitsverv og like mange utenomekteskapelige forhold. Eftersom de ikke fikk gode nok reaksjoner på det de hadde å si som barn, opptrer disse menneskene ofte som løgnere og sier ting de egentlig ikke mener for å få oppmerksomhet. Seksuallivet blir for dem ofte en tom prestasjon, som bare angår kjønnsorganet og ikke de følelser som har med kjærlighet og seksualitet å gjøre.

Når psykopatene blir presset, skifter de aktivitet — de opplever at følelsene blir tatt fra dem. De kan være meget hjelpsomme og beskyttende overfor andre mennesker inntil de føler at de mister kontrollen over situasjonen. Da skifter de aktivitet igjen, for å komme over på den sikre siden. Ofte er dette personer med høy anseelse i samfunnet, slik som næringslivstopper og politikere. Fasaden til disse menneskene er ofte smilende, suksessrik, handlekraftig og selvsikker. Disse menneskene kommer sjelden i terapi, fordi det ifølge dem selv ikke er dem det er noe galt med. Men hvis korthuset raser sammen, eller kona forlanger det, er det en mulighet for at disse menneskene via terapi kan komme over i en mer harmonisk tilværelse.

I vårt hektiske samfunn, hvor mange mennesker har et høyt aktivitetsnivå og ikke har tid til å gi barna det som trengs av omsorg og oppmerksomhet, vil

den psykopatiske personlighetstypen trolig spre seg i morgendagens samfunn. Jeg håper at foreldre og andre som har kontakt med barn, kan få mer forståelse for hvor uhyre viktig det er at barna blir sett på og respektert som selvstendige personer, tatt vare på og støttet på egne premisser. Bare på denne måten kan de fremstå som harmoniske mennesker i sitt voksne liv. Idag opplever vi at altfor mange foreldre tingliggjør sine barn, eller betrakter barna som en forlengelse av seg selv.

**Øystein Saksvik,
Bergen.**

Vi lar dette innlegget stå uten kommentar. Vi ser det som et fint svar på flere leserbrev vi har mottatt, hvor det nettopp spørres om hvordan disse tilstandene utvikler seg, og hva man eventuelt kan gjøre for å hindre en slik skjev utvikling av personligheten.

H.J.S.